

תוספות בבא קמא דף כה/א

וכן מוכח בתוספתא דמסכת אבות:

אבות דרבי נתן פרק ראשון

משה נתקדש בענן וקבל תורה מסיני... ע"י משה נתנה תורה בסיני... זקנים קבלו מיהושע... שופטים קבלו מיהושע... נביאים קבלו משופטים... חגי זכריה ומלאכי קבלו מנביאים. אנשי כנסת הגדולה קבלו מחגי זכריה ומלאכי. והם אמרו שלשה דברים הוו מתונין בדין והעמידו תלמידים הרבה ועשו סייג לתורה:

אבות דרבי נתן פרק רביעי

שמעון הצדיק היה משירי אנשי כנסת הגדולה הוא היה אומר על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים.

אבות דרבי נתן פרק חמישי

אנטיגנוס איש סוכו קבל משמעון הצדיק הוא היה אומר אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס אלא היו כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס ויהי מורא שמים עליכם כדי שיהיה שכרם כפול לעתיד לבא:

אבות דרבי נתן פרק ששי

יוסי בן יועזר אומר] יהי ביתך בית ועד לחכמים כיצד מלמד שיהיה ביתו של אדם מזומן לחכמים ותלמידים ותלמידי תלמידיהם כאדם שאומר לחבירו הריני משמר לך במקום פלוני. דבר אחר יהי ביתך בית ועד לחכמים כיצד בזמן שת"ח נכנס אצלך לומר לך [שנה לי] אם יש בידך לשנות שנה לו ואם לאו פטרהו מיד. ואל ישב לפניך לא על המטה ולא על הכסא ולא על ספסל אלא ישב לפניך על הארץ וכל דבר ודבר שיצא מפיו יקבלהו עליו באימה ביראה ברתת ובזיע. והוי מתאבק בעפר רגליהם

אבות דרבי נתן פרק שביעי

יוסף בן יוחנן איש ירושלים אומר יהי ביתך פתוח לרוחה ויהיו עניים בני ביתך ואל תרבה שיחה עם האשה.

אבות דרבי נתן פרק שמיני

יהושע בן פרחיה ונתאי הארבלי קבלו מהם יהושע בן פרחיה אומר עשה לך רב וקנה לך חבר והוי דן את כל האדם לכף זכות.

אבות דרבי נתן פרק תשיעי

נתאי הארבלי אומר הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע ואל תתיאש מן הפורענות.

אבות דרבי נתן פרק עשירי

יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח קבלו מהם. יהודה בן טבאי אומר אל תעש עצמך כעורכי הדיין. וכשיהיו בעלי דינין עומדין לפניך יהיו בעיניך כרשעים וכשנפטרים מלפניך יהיו בעיניך כזכאין כשקבלו עליהם את הדין:

הדין:

אבות דרבי נתן פרק אחד עשר

שמעיה ואבטליון קבלו מהם שמעיה אומר אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות ואל תתוודע לרשות.

אבות דרבי נתן פרק אחד עשר

אבטליון אומר חכמים הזהרו בדבריכם שמא יורו דבר משמכם שלא כתלמוד תורה ותחובו חובת גלות ותגלו למקום מים הרעים

אבות דרבי נתן פרק שנים עשר

הלל ושמואי קבלו מהם הלל אומר הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום ומשים שלום בין איש לאשתו [אוהב את הבריות] ומקרבן לתורה. הוא היה אומר נגד שמא אבד שמיה ודלא מוסיף יסיף ודלא יליף קטלא חייב ודאישתמש בתגא חלף: הוא היה אומר אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמי מה אני ואם לא עכשיו אימתי:

אבות דרבי נתן פרק שלשה עשר

שמואי אומר עשה תורתך קבע אמור מעט ועשה הרבה והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות:

אבות דרבי נתן פרק ארבעה עשר

רבן יוחנן בן זכאי קבל מהלל ומשמואי... הוא היה אומר אם עשית תורתך הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת. לפי שלא נוצרו הבריות אלא על מנת שיתעסקו בתורה:

(ג) חמשה תלמידים היו לו לרבן יוחנן בן זכאי לכולן קרא להן שמות.

אבות דרבי נתן פרק אחד ושלשים

בעשרה מאמרות נברא העולם

משנה מסכת אבות פרק א

מִשָּׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי, וּמִסֵּרָה לִיהוֹשֻׁעַ, וִיהוֹשֻׁעַ לְזִקְנִים, וְזִקְנִים לְנָבִיאִים, וְנָבִיאִים מִסֵּרָה לְאַנְשֵׁי כְּנָסֶת הַגְּדוֹלָה. הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְבָרִים, הָיוּ מְתוּנִים בְּדִין, וְהִעֲמִידוּ תַלְמִידִים הַרְבֵּה, וְעָשׂוּ סֵג לַתּוֹרָה:

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יז/ב

אמר רבי יוחנן ואמרי לה במתניתא תנא מאה ועשרים זקנים ובהם כמה נביאים תיקנו שמונה עשרה ברכות על הסדר

ספר פוקד עקרים - אות ד

ויש שתי תורות שבכתב ושבעל פה שבכתב היא דברי השם יתברך והוא כולל כל ההנהגה של השם יתברך בעולמו ומסרה הקב"ה לישראל שהם יוכלו לחדש בה וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש בה הוא תורה שלימה וזהו תורה

שבעל פה שהיא עיקר זה התורה והדרה, וכמו שאמרו בפרקי היכלות יעוין שם כמה לשונות **דאף דניתנה תורה עיקר מעלתה ושבתה לא נתגלה עד בית שני מאנשי כנסת הגדולה ואילך שהם התחלת תורה שבעל פה ופסקה נבואה שהוא דיבור השם יתברך כה אמר ה' דעליו אין להוסיף רק נמסר הדבר לחכמי ישראל מה שיחדשו בכח חכמתם וזהו עיקר התורה וכמו שאמרו (תנחומא פרשת נח ג') דעיקר הכריתת ברית על תורה שבעל פה:**

וכמו שאמרו (עבודה זרה ל"ה). ובירושלמי ברכות פרק א' הלכה ג' ופאה פרק ד' חביבין דברי סופרים יותר מיינה של תורה, והיינו דתורה שבכתב היא נובלות חכמה העליונה כמו שאמרו בבראשית רבה (י"ז, ה') אבל תורה שבעל פה היא המשכת חכמה מגוף חכמה העליונה דעל כן אמרו (בבא בתרא י"ב). חכם עדיף מנביא דנבואת החכמים היא השגת חכמתם ברוח הקודש עיין שם בחידושי הרמב"ן והיינו המשכה מקודש העליון דבלאו הכי אין קרוי חכמת התורה כלל כשממציא דבר מנפשו מחכמת עצמו וכמו שיש חכמה גם באומות העולם אבל אין תורה באומות העולם כמו שאמרו ז"ל (איכה רבתי ב', י"ג) וכמו שאמרו (תנחומא תשא ל"ד) מי שמסטורין שלי בידו וכו' דלא נמסר תורה שבעל פה אלא לישראל אבל אומות העולם אף שיהגו בתורה ויחדשו בה דבר בחכמתם הם דברי הבל ואינו תורה כלל כי הם יחדשו מחכמת עצמם ואינו כלום דהתורה היא חכמת השם יתברך, אבל חכמי ישראל הם מברכים בתורה תחילה ויודעים דהשם יתברך הוא הנותן התורה והוא החונן לאדם דעת בינה והשכל וכל חידושי חכמתם הוא מהמשכת עומק חכמתו יתברך שחלק ליראיו:

ספר ישראל קדושים - אות י

ובבבל פעלו בלב ולא בפה כי בפועל השתחוו לצלם אלא שלא היה אלא לפנים ולבם לשמים, ואז הדר קיבלוה בימי אחשורוש מאהבה, **וזכו אז להתפשטות קדושת תורה שבעל פה בלבבות בני ישראל שהתחיל מאנשי כנסת הגדולה שאמרו (אבות א', א') העמידו תלמידים הרבה ועשו סייג לתורה. ובספר היכלות דאף על פי שניתנה תורה עיקר זיווה וכו' לא נתגלה אלא בבית שני, אף שלא שרתה בו שכינה יעוין שם. והיינו התגלות התורה שבעל פה שהוא מסטורין של הקב"ה**, דעל תורה שבכתב האומות אומרים אנו ישראל שהם עיקר העולם ופועלים יותר מצד ההתגלות שבעלמא דשיקרא, דהאדם יראה לעינים ואין בירור למה שבלב אבל ה' יראה ללבב אם יש שם המסטורין שלו סוד ה' ליראיו שבמעמקי הלב דאיש הישראלי. והוא על ידי שפעלו בלב ונשפע הקדושה מן השמים גם לפה מקדושת כנסת ישראל העליונה מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה וזהו סוף כל קדושת ישראל המפלט ועוברת מראשית המחשבה עד סוף המעשה שיהיו כולו קודש לה':

ספר דרך חיים - פרק א משנה א

וחלקי החכמה הם שלשה והם חכמה ובינה ודעת שהם נזכרים בכל מקום בכתוב, וכאשר ראו חסרון הדור בחכמה באו אנשי כנסת הגדולה ותקנו כל שלשתן, דהיינו החסרון שיש בחכמה והחסרון שיש בבינה והחסרון שיש בדעת כמו שהם כתובים בכתוב (שמות ל"א) ואמלא אותו בחכמה ובתבונה ובדעת ועוד כתיב (משלי ג') ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו. ותמצא בני אדם שהם טועים בחכמה שסברתם הפך הסברא האמיתית, ויש בני אדם אף כי יש להם סברא ישרה ונכונה, וכאשר הם באים להבין דבר מתוך דבר על ידי פלפול יש להם חסרון, והראשון נקרא חכמה שהוא סברת הלב, והשני הוא הפלפול ונקרא בינה שמוציא דבר מתוך דבר על ידי פלפול, ויש בני אדם חסרים דעת שאין יודעים דבר. וכנגד זה הזהיר על אלו ג' דברים, כי הדין תולה בסברא בלבד ואין לך דבר יותר בחכמה כמו הדין, כמו שאמרו (ב"ב קע"ה ע"ב) אין לך מקצוע בחכמה כמו דיני ממונות וצריך להזהיר שלא יבא לטעות בסברת הלב, ולפיכך אמר הו' מתונים בדין. וכנגד החסרון שמגיע בפלפול החכמה וזהו מדריגה אחרת, על זה אמר והעמידו תלמידים הרבה עד שלא יבא לטעות בפלפול החכמה. והשלישי לא תליא לא בסברא ולא בפלפול רק כנגד מי שהוא נעדר הידיעה עד שאין לו ידיעה, ואם אין אתה עושה למי שהוא חסר הידיעה סייג לתורה הוא בא לעבור המצות ועל זה אמר ועשו סייג לתורה, ואלו ג' דברים הם כנגד החכמה ובינה ודעת שנוכרו בכל מקום ובאלו שלשה דברים תקון הכל, הדין שהוא תולה בסברת הלב כמו שאמר הו' מתונים בדין, תקון פלפול התורה כמה שאמר והעמידו תלמידים הרבה כי על ידי זה יבואו לפלפול התורה, ותקון הטעות מה שמגיע מן חסרון הידיעה שלא יבא לעבור על דברי תורה כמה שאמר ועשו סייג לתורה, כי אלו ג' דברים כוללים תיקון האדם לגמרי, כאשר יש כאן חסרון הן בחכמה הן בבינה הן בדעת:

שם קרב וקנים ובהם בטה נביאים, כי
ויחשלתו ס"ק המילה מזהו פ"ה וקום
וכס שלום ומה נצילים ולטעור על עין חידוש
המילה שרלו מרדכי ואקתר להדש והנה פ"ה
וקום ו"ה נצילים טולה ק"כ במספר, חולם הא
דקאמר הירושלמי ובהם שלום ומה נצילים ולא
נקט שלום וחמשה טעם כיון דמרדכי הוא
מלכשי כה"ג פ"ה ר"ס מילה מבדי סליח אנשי
כנה"ג סוקין וע"י אברמנאל בר"ס נחלת אבות ונענין
המילה מרדכי ה"ס המחדש ונה"ג המגדו
כתולה וק ח"כ הסכמו משני הסתך שאלו
במקרה ע"פ בטעה שאלו מרדכי ואקתר והס
השני חלה המלות שלין נבאל כשלי לחדש ה"ס
יד בבלי <עו וחדר> המורחב למודי מס 136 <